

Asuman İnce, Arınma Gecesi Serisinin Hukuk ve Etik İlişkisi Bağlamında İncelenmesi, Hukuk Kuramı, C. 2, S. 4, Temmuz-Ağustos 2015, ss. 10-14.

**ARINMA GECESİ SERİSİNİN
HUKUK VE ETİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Asuman İnce*

* Ar. Gör Asuman İnce, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı, iletişim mail: asuince@anadolu.edu.tr.

Giriş

İncelemenin konusunu oluşturan filmler, Amerika Birleşik Devletleri'nde 2018'ten bu yana yapılan arınma gecesinde yaşananları, birincisinde zengin ve korunaklı bir aile açısından ikincisinde yoksul insanlar açısından gözler önüne seriyor.

Her yıl 21 Mart'ta saat 19'dan ertesi sabah 7'ye kadar olan

düşürmek amacıyla bir gece boyunca her türlü fiilin işlenebilmesini mümkün kılan bir düzenleme hukuk olarak nitelendirilebilir mi? Ceza tehdidi ortadan kalktığında herkes suç işlemeyi mi tercih edecektir? Arınma gecesi boyunca serbest olmasına rağmen suç işlemeyen insanların bulunması ne anlama gelmektedir? Suç işlemek ya da işlememek yönündeki tercih yalnız yaptırıma bağlı olarak mı yapılır? Çalışmada bu sorulara yanıt aranacaktır.

ve arınma gecesi olarak adlandırılan on iki saatlik süreçte, Amerikan Hükümeti kanunlarla suç olarak tanımlanmış her türlü fiilin işlenmesini serbest bırakmıştır. Ambulans, itfaiye ve acil durumlara ilişkin tüm sistemler de arınma gecesi boyunca kapalı olacaktır. Arınma gecesi uygulamasından yalnızca üst düzey devlet görevlileri muaftır.

Arınma gecesi, ülkeyi ekonomik krizden, işsizlikten ve yüksek suç oranından kurtarmaya yönelik olarak ortaya atılmış bir projedir. 21 Mart 2022'ye gelindiğinde, ülkenin ekonomik durumunun çok iyi olduğu, işsizlik ve suç oranlarının çok aşağılara çekildiği görülmektedir. Arınma gecesi meşruiyetini bir yandan bu sonuçlarla diğer yandan ise şiddetin insanın doğasında bulunduğu, arınma gecesi sayesinde insanların içlerinde tuttıkları saldırganlığı saldıkları yönünde söylemlerle sağlamaktadır. Gece boyunca en çok zarar görenlerin kendini koruma imkânından yoksun bulunan yoksul kesimler olması ise tepkilere yol açmaktadır.

Filmler hukuk ve etik ilişkisi bağlamında akla pek çok soru getirmektedir. Ekonomiye katkı sağlamak ve suç oranlarını

Arınma Gecesi Serisine Bakış

Serinin ilk filminde, arınma gecesine yönelik olarak güvenlik sistemleri satan James Sandin ve ailesinin gece boyunca başından geçenler anlatılmaktadır. Sandinler varlıklı bir aile olup, arınma gecesini desteklemektedir. Her yıl 21 Mart gecesini korunaklı evlerinde geçirmektedirler. Ancak 2022 yılında, gece planladıkları gibi geçmeyecektir. James'in oğlu kendilerinden yardım isteyen bir evsizi içeri alır. Eve aldıkları adamın peşindekiler ise kısa süre sonra kapıya dayanır. Onlar da Sandinler gibi zengindir ve arınma haklarını kullanmaktadır. Eğer adamı geri vermezlerse eve gireceklerdir. Bunun üzerine Sandinler adamı teslim etmeye karar verirler ve evde bir kovalamaca başlar. Teslim etmek üzere adamı ele geçirdiklerinde ise bir an dönüp kanlı ellerine ve yaptıkları eziyete bakarlar. Bunun üzerine, adamı teslim etmekten vazgeçerler ve sabaha kadar sürecek ölüm kalım mücadelelerine şahit oluruz.

Film şu cümlelerle başlar:

“Amerika 2022. İşsizlik %1’lerde. Suç tüm zamanların en düşük seviyesinde. Şiddet neredeyse yok olmuş. Bir istisna dışında... Arınmamıza ve ruhlarımızı temizlememize izin veren yeni Kurucu Babalarımız kutsansın, Kutsansın Amerika, yeni doğan bu ulus.”

Bu başlangıçla arınma gecesinin mantığı ve amacı ortaya konur. Arınma gecesinin meşruiyetinin kaynağı sağladığı bu “faydalar”dır.

Arınma gecesinin propagandası yoğun bir şekilde yapılmakta vatandaşlar arınmaya teşvik edilmektedir. Arınma gecesinden bir saat önce bir kriminoloğun televizyonda vermiş olduğu demece bakacak olursak:

“...Doğasında şiddet olan bir türüz. Savaş, soykırım, cinayet. Asıl sorun kendimizi inkar etmemiz... Arınma gecesinde içimizdeki saldırganlığı bu şekilde serbest bırakmamız ülke çapında arınma yaratıp psikolojik bir denge sağlıyor.”

Bir arınma sektörünün doğmuş olduğu da görülmektedir. Korunma sistemleri, silah satışları hatta arınmaya desteğini göstermek üzere satın alınan mavi çiçekler.

Arınma haklarını kullanmak üzere kapıya dayananların söyledikleri ise filmin mesajını seyirciye etkili bir şekilde geçirmektedir:

“Bay ve Bayan Sandin, eviniz bana bizim gibi iyi insanlar olduğunuzu söylüyor. Zenginlerden biri. Ayrıca mavi çiçekler arınmayı da desteklediğinizi gösteriyor. Adil davranmanızı istiyoruz. Bizi iyi dinleyin. Size kendimizi tanıtalım. Bizler kibar, genç ve gayet iyi eğitilmiş insanlarız. En korkutucu maskelerimizi takıp güzel güzel giyindik. Her yıl

olduğu gibi şiddete, imha etmeye ve ruhumuzu temizlemeye hazırız. Ama işler değişti. Hedefimiz bizden kaçtı ve sevgili komşularınızdan birkaçının bize dediğine göre Sandinler, nedendir bilinmez ona kucak açmış. Bay ve Bayan Sandin sakladığınız kişi pis bir evsiz... O domuz ölmesini gerektiğini bilmiyor ve bir ders alması gerekiyor.”

Serinin ikinci filmi, korunaklı bir evde değil Los Angeles sokaklarında geçmektedir. Arınma uygulaması daha da kökleşmiş durumdadır, aynı zamanda arınma gecesine karşı olanlar örgütlenmeye başlamıştır. Hareketin liderinin bir zenci olması da oldukça manidardır. Arabaları bozulduğu için sokakta kalan bir çift, evleri saldırıya uğrayan bir anne ve kız ile oğlunun katilini öldürmek

isteyen bir polisin yolları kesişir. Yaptıkları pazarlık sonucu diğerlerini korumayı kabul eden polis, olaylar geliştikçe kendisini sorgular ve diğerlerini korumaya gönüllü olarak devam eder. Oğlunun katilini öldürmekten son anda vazgeçer ve yaptığı iyiliğin karşılığı olarak hayatını, oğlunu öldüren adam kurtarır.

Filmde en dikkat çeken noktalar, yoksul kimselerin artık hayatlarını para karşılığı arınmak isteyen zenginlere satmaya başlamış olmaları ve zenginlerin müzayede ile avlanacak insan satın almaları. Devlet ise yoksul mahallelerde önceden tespit ettiği evlere baskınlar düzenliyor. Arınma gecesini ile amaçlananın aslında ne olduğu böylelikle sarsıcı bir şekilde ortaya konmuş oluyor. Arınma gecesini ile insanlar saldırganlıklarından mı arınıyorlar yoksa Devlet, saldırganlıklarından arındığını, ruhunu temizlediğini düşünen insanlar eliyle maliyet kalemi olarak gördüğü kesimden mi arınıyor?

Serinin Akla Getirdikleri

Böylesi bir geceyi düşünmek akla pek çok soru getiriyor. İnsanları yaptırım yoluyla kontrol altında tutmak yerine onları fiillerinde serbest bırakmak, seçimlerinde onlara özgürlük tanımak ilk bakışta olumlu bir şey gibi görünebilir. Ancak her şeyin para temelinde belirlendiği, daha çok sahip olmanın yaşamın tek anlamı haline geldiği bir dünyada benlikleri modern devletin aygıtlarınca şekillenmiş olan bireylerin özgür karar verdikleri ne kadar söylenebilir. Aslında arınma gecesi ile Devlet, ulaşmak istediği amaca yönelik bir düzen inşa etmiştir. İçlerindeki şiddet dürtüsünü ortaya çıkararak arındığını düşünenler aslında gönüllü birer yok etme makinasına dönüşmektedir. Gece boyunca acil sağlık hizmetlerine ulaşamayacak olması da bunun göstergesi. Amaçlanan kendini koruyamayacak durumda olanların ortadan kaldırılmasıdır.

Arınma gecesinin ardında yatan en temel söylem, insanın doğuştan şiddete meyilli olarak yaratılmış olduğudur. Buna göre, bu gecede içlerindeki şiddeti açığa çıkaranlar geri kalan zamanlarda suç işleme isteği duymamaktadır. Ceza tehdidi olmazsa insan, diğerlerine her türlü kötülüğü yapabilir. İnsanın doğuştan kötü olduğuna ilişkin böyle bir kabule ulaşmak mümkün müdür? İnsan kurt mudur yoksa kuzu mu? Bu soruya bir cevap bulabilmek güçtür. Bu soruya verilen inandırıcı bir yanıt burada yer vermek uygun olacaktır. Fromm'a göre doğaları gereği kurtlar öldürmek isterken kuzular da peşinden gitmek ister. Kurtlar, kuzuları cinayetlerine alet ederken, kuzular da onlara itaat eder. Kuzuların itaati ise ortaya birtakım soylu amaçlar atılarak sağlanır. Yine de burada bir çelişki vardır. Çünkü bir kurdun bir kuzuyu böyle davranmaya kolayca ikna edememesi gerekirdi. İnsanın kurt ya da kuzu olduğunu söylemek işte bu nedenle güçtür.

Her iki filmde de ana karakterlerin kendileriyle yüzleştikten sonra suç işlememeye karar verdiklerini görürüz. Ancak suç işlemeyi tercih edenler de vardır. Bu seçimin temelinde yatanın itaat etmenin kolaylığı olduğu söylenebilir. Devlet her türlü olanağı ile bireyleri bir geceliğine kurt gibi davranmaya yöneltmektedir. Ulaşmak istenen sözde soylu amaçlar ise suç oranlarının düşmesi ve ekonomik durumun düzelmesidir. Kapitalist

düzenin devamını sağlamada bulunmuş yeni bir formüldür arınma gecesi.

Filmlerde izleyicileri rahatsız eden, bu amaçların doğrudan ortaya konuyor olmasıdır. Günümüz toplumuna bakıldığında durumun çok da farklı olmadığı kolaylıkla görülebilir. Filmin bu kadar çarpıcı olmasının sebebi vahşete varan fiillerin bir politika doğrultusunda cezasız kalması ve mağdurların konumudur. Bugün için dünya üzerinde arınma gecesi uygulaması yok ancak kapitalist düzen devamını sürekli yok ederek sağlıyor. Kanuni düzenlemeler tüm insanların eşit olduğunu yalnızca dillendirmekte.

Bir hukuk kuralı salt kurala tabi olanların eşit olduğunu dillendirdiği için adil olur mu? Elbette olmaz. Tersine eşit konumda bulunmayanların aynı muameleye tabi tutulması eşitsizlik yaratacaktır. Arınma gecesinde normal koşullarda suç oluşturan fiilleri işlemek herkes için serbesttir. Ancak herkesin silah satın alabilecek maddi gücü bulunmadığı gibi, suç işlemek istemeyen herkesin kendini koruma imkânı da yoktur. Bu bağlamda, arınma gecesi ile eşitlik bilinçli olarak reddedilmiştir. Bu durumda ise yasa artık yanlış hukuk dahi değildir, o hukukun doğasından yoksundur. Zira bir sistem yahut konmuş olan kuralın hukuk olduğundan bahsedilebilmesi için onun adalete hizmet etmesi lazımdır. Sonuçları halka faydalı olan düzenlemelerin hukuk olduğunu söylemek büyük bir yanılgıdır. Bir kural ancak hukuki güvenlik sağlıyorsa ve adalete yönelmiş ise hukuk olarak nitelenebilir.

Hukuka pozitivist yaklaşım ise yalnızca tasarlanmış ve belli bir amaca hizmet eden kuralları hukuk olarak görür. Bu anlayış hukuku ahlak ve adaletten sıyrır. Buna göre hukuk, siyasi otorite tarafından tasarlanan, duygu ve değerlerden arınmış kurallar bütünüdür. Bu yaklaşım bireylerin özgürlük alanına müdahaleyi de beraberinde getirir. Yeni Amerika'da olan da işte tam budur.

Sonuç

Arınma gecesi serisi kapitalist sisteme yöneltmiş ağır bir eleştiri niteliğindedir. Günümüz hukuk sistemlerinin sözde eşitlikçi söyleminin ortaya çıkardığı sonuçlar çarpıcı bir biçimde vurgulanmaktadır. Hukuk, insan yapımı bir düzen olmakla beraber, kendisini şekillendiren insanı da

biçimlendirmektedir. Bu bağlamda modern devlet hukuku ideolojik bir aygıt olarak kullanılmaktadır.

Devletin, nüfusu ve buna bağlı olarak giderlerini azaltmak için çözüm olarak ortaya attığı bir hukuki proje olarak arınma gecesi, bireylerin ruhlarını arındırması söylemi ile kendini meşrulaştırmaktadır. Bu söylemle bireylerin haksızlık algısı yeniden şekillenmekte, Devlet herhangi bir cezai sorumluluğu olmaksızın kendi vatandaşlarını yine kendi vatandaşları eliyle öldürmektedir. Oysa hukukun amacı adaleti gerçekleştirmektir. Adaleti hiçe sayarak, onun yerine “faydalı” amaçlara ulaşmayı hedefleyen düzenler hukuk olarak nitelendirilemez.

KAYNAKÇA

- Fromm, E. (1998). *Sevginin ve şiddetin kaynağı* (Çev: S. Budak). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Radbruch, G. (1946). *Yasal haksızlık ve yasauüstü hukuk: ceza hukuku felsefesine katkı: Radbruch formülü* (S. Metin ve A. Heper). İstanbul: Tekin Yayınları.
- Yüksel, M. (2006). *Modernleşme, toplumsal yaşamın hukuksallaşması ve etik*. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (23), s. 217-232.